

Kim deyir ki, əvəzedilməz insan yoxdur?

Deyir peyğəmbər di eşidən, bilən,
Qoy öpsün hər çiçək, hər yarpaq səni.
Qara palçığına qurban olum mən,
Nə təmiz yaradıb bu torpaq səni.

Zəlimxan Yaqub

1999-cu ilin yayı idi. Camal Mustafayevin “İdrakın şeiriyyəti” kitabının təqdimetmə mərasimində iştirak etmək üçün Qarayazıya, Camal müəllimin anadan olduğu doğma kəndimizə getmişdik. Nə gözəl səslənir: “Doğma kəndimiz”. Bir tərəfdən dünyaya göz açdığım yeri, məkanı bildirir bu ifadə, digər tərəfdən də sənin üçün xüsusi anlamı olan yerlər arasında ən əzizi, ən doğmasıdır bu yer. Bəli, “hər damlaya dərya qiymət” (İfadə Hamlet İsxanlının “Ziyarət” poeməsindən götürülmüşdür) verən sadə kənd adamlarının Azərbaycan elmində dəyərli işlər görmüş, insanlar arasında bir təmizlik, alicənablıq, xeyirxahlıq simvoluna çevrilmiş Camal Mustafayevə olan hörmətini, məhəbbətini, ehtiramını bir daha gördüm o günlərdə. Əlbəttə, bu insanlar Camal müəllimi onun elmdə elədiklərindən daha çox insani keyfiyyətləri ilə tanıyırlar. Mən də Camal müəllim haqqında hələ uşaq vaxtlardan ailəmizdə, sonralar isə camaat arasında çox şeylər eşitmişdim. Amma onunla daha çox “Xəzər”də işlədiyimiz vaxtda canlı ünsiyyətdə oldum və Camal müəllim dünyasını yenidən kəşf etdim bu illərdə.

Camal müəllim atam Abdulla İsayevlə uşaqlıq dostu olublar, bir sinifdə oxuyublar. Atamın dünyadan vaxtsız köçməsi onu yaxşı tanıyan insanlar kimi Camal müəllimi də sarsıtmışdı. Bir dəfə mənimlə səmimi söhbətdə “Abdulla müəllim əsl müəllim, əsl dost idi. Mən ən səmimi dostlarımdan birini, doğma qardaşımı itirdim” deyərək atamı anmışdı. Elə bu səmimiyyətlə də Camal müəllim həmişə, indi də mənə (eləcə də biz qardaşların hamısına) “qardaşoğlu” deyərək müraciət edir.

Qarayazıdan qayıdırdıq. Maşında 4 nəfər idik. Camal Mustafayev, Hamlet İsxanlı, qardaşım Şahin və mən. Arxada oturmuşdular Camal müəllim və Hamlet müəllim. Həyat haqqında bir mühazirə idi bu yolçuluq. Hansı söhbətlərin şahidi olmadıq yolda olduğumuz 8-9 saat ərzində? Fəlsəfə, poeziya, ədəbiyyat, tarix, türkün

kimliyi, xalq qəhrəmanları haqqında və daha nələr, nələr... Bircə siyasətdən danışılmadı. Bu da söhbətinə qulaq asdığım bu insanların böyüklüyünün bir ifadəsi idi. Siyasətlə qoy siyasətçilər məşğul olsunlar.

Yol boyu hərdən nə isə demək istəyirdim, lakin onlara mane olacağımdan qorxur, vermək istədiyim sualları içimdə boğurdum. Verə bilmədim vermək istədiyim sualları. Amma qazandıqlarım? İnanın səmimiyyətimə ki, o yolçuluqdan (və bu insanlarla birlikdə olduğum digər məclislərdən) qazandıqlarımı bəlkə qalaq-qalaq kitablar oxumaqla da qazanmaq mümkün deyil.

Təbii ki, bir yerdə Camal müəllim varsa, orada söhbət Səməd Vurğunsuz ötürməz. “Mən tələsmirəm”i oxudu. Nə qədər gözəl, səmimi və minnətdarlıqla səslənirdi böyük şairin şeiri böyük filosofun ifasında. Sonra Səməd Vurğunun xeyirxahlığından ürəkdolusu danışmağa başladı. “Çinarın şikayəti”ni başdan - ayağa oxudu. Özü də necə! Dəfələrlə oxumuşdum bu şeiri. Amma indi şeir mənə tamamilə başqa cür, çox şirin gəldi. Evə çatdıqdan sonra kitabı götürüb “Çinarın şikayəti”ni bir də oxudum. Mənə elə gəldi ki, mən əvvəllər bu şeiri oxumamışam, amma oxumuşdum, özü də bir dəfə yox.

Camal müəllim inanılmaz dərəcədə səmimi və qayda-qanun sevəndir.

Bir dəfə səhhəti ilə əlaqədar işə gəlməmişdi. Katibə qız mənə zəng edib “Camal müəllim sizinlə danışmaq istəyir” dedi. Hal-əhval tutduqdan sonra “İsaxan müəllim, bir az soyuq dəyib, bu gün işə gələ bilmədim, üzürlü hesab edin” – deyə, bir az günahkarmış kimi dilləndi. Mən, “Camal müəllim, narahat olmayın, heç zəng eləməyə də ehtiyac yox idi, Siz işə Sizə uyğun qrafiklə gələ bilərsiniz” – deyə bildirdim. “Yox-yox, İsaxan müəllim, elə şey olmaz” – deyə, bir qədər narazı dilləndi.

Sonradan öz-özümə fikirləşdim və qayda - qanunlara hədsiz dərəcədə hörmətlə yanaşan Camal müəllimə olan hörmət və ehtiramımı bu şəkildə bildirməklə bir balaca “siyasi səhv” buraxdığımı anladım.

Camal müəllim əslində bir qayğıkeşlik, xeyirxahlıq rəmzidir. Özünün qızıl kimi vaxtını və enerjisini nəinki cavan vaxtı, hətta indi də, ixtiyar vaxtında da balacadan tutmuş böyüyə qədər istənilən bir adamın yolunda xərcləməkdən qəti usanmaz, istəsən də, istəməsən də içindən gələn qayğıkeşliyini göstərəcək Camal müəllim. Məncə onu

tanıyan elə bir adam tapmaq çətindir ki, Camal müəllimin ona bir yaxşılığı keçməmiş olsun, ona bir qayğıkeşlik göstərməmiş olsun. Mən də bu insanlardan biriyəm.

2001-ci ilin yazı idi. Mən o vaxt Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Unversitetinin dissertantı idim. Müdafiəyə hazırlayırdım. Camal müəllimlə rastlaşdıq. Məndən müdafiəmin nə yerdə olduğunu soruşdu və sonra da “Hüseyn müəllim mənim yaxın dostumdur, səni tapşıraram” dedi (Hüseyn Əhmədov mənim elmi rəhbərim idi). Mən buna ehtiyac olmadığını desəm də, mümkün olmadı. “Xeyli vaxtır Hüseyn müəllimlə də görüşürük, elə yaxşı oldu, həm ziyarət, həm ticarət” deyərək, qoluma girdi. Birlikdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Unversitetinə gəldik. Hüseyn müəllimin iclasda olduğunu söylədilər. Camal müəllim kafedrada işləyən qızlardan birinə “qızım, gedin Hüseyn müəllimə deyin ki, Camal Müstafayev gəlib, sizinlə görüşmək istəyir” dedi. Mən bir az narahat olmağa başladım. Doğrusu, bu tapşırma məsələsi onsuz da ürəyimdən deyildi, üstəlik indi də Hüseyn müəllimi iclasdan çağırtdırması məni lap “qorxutmuşdu”, kişi iclasdan yarımçıq çıxsa, bunun heyfini məndən çıxsa bilər deyə həyəcan keçirirdim. 2-3 dəqiqə keçmədi, Hüseyn müəllim gəldi, özü də necə gəldi! “Ay Camal müəllim, ay Camal müəllim, nə yaxşı gəldin, səhərdən bu iclasdan necə çıxmağın yolunu fikirləşirdim tapa bilmirdim, sən tapdın” deyərək, kefi kök halda hal-əhval tutdular. Dostların belə səmimi, mehriban görüşü mənim də kefimi qaldırdı.

Camal müəllim məni Hüseyn müəllimlə “tanış etdi”: “Qardaşoglumdur, deyəsən, sənin tələbəndir, müdafiəyə hazırlaşır. Gözün üstündə olsun”. Mənə qarşı diqqət və xoş münasibətdən heç bir şikayətim olmadığı, tanıdığım xeyirxah insanlardan biri olan, yaxşılıq eləməkdən zövq alan Hüseyn Əhmədovdan bundan sonra daha da doğru münasibət gördüm.

Camal müəllim qeyri-adi dərəcədə diqqətçil bir insandır.

1997-ci il oktyabrın ortaları idi. Ayağımdan əməliyyat olunmuşdum. Travmatologiya və ortopediya institutunda müalicə olunurdum. Bir gün qapı açıldı, Camal müəllim içəri daxil oldu, Camal Mustafayev. Gözlərimə inanmadım. Açığını deyim ki, bir tərəfdən “ona əziyyət verdim üçün” özümü danlayırdımsa, digər tərəfdən də belə bir insanın “diqqətini qazanmanın” sevincini yaşayırdım. İlahi, sən bu böyük insanda böyük diqqətə bax! Hal-əhval tutduqdan sonra: “Qardaşoğlu, yatdın, bəsdir. Sənin çox yatmağa haqqın yoxdur. Ayağa qalx, “Xəzər” səni gözləyir” dedi.

Görəsən, biz Camal müəllimin bizə qarşı olan bu diqqətinin heç olmasa kiçicik bir faizini onun özünə qarşı göstərə bilirikmi? Əsla! Nə mən, nə heç kim.

Camal müəllimi təbiət elə bil ki, müstəsna olaraq yaxşılıq eləməyə, xeyirxahlıq eləməyə yaradıb. Mən bu keyfiyyətlərdən bu qədər zövq alan, bunları sanki özünün həyat kredosuna çevirən ikinci bir adam tanımıram. Camal müəllim dünyasına ən yaxın olan insanlardan biri, sevimli şairimiz Nəriman Həsənzadə demiş, “bu da onun stixiyasıdır”. Yeri gəlmişkən, fevralın 18-də hamının sevə-sevə oxuduğu, ən lirik şairlərimizdən olan Nəriman Həsənzadənin 79 yaşı tamam oldu. Bu münasibətlə sevimli şairimizi təbrik edir, ona möhkəm cansağlığı və yaradıcılıq uğurları arzulaıram.

Kim deyir ki, əvəzedilməz insanlar yoxdur? Mən əminəm ki, var əvəzedilməz insanlar. Sadəcə olaraq, onlar çox deyillər. Camal müəllim, Camal Mustafayev bu çox olmayan insanlardan biridir.

Bir müddətdir ki, səhhəti ilə bağlı işə gələ bilmir Camal müəllim. Mən də onu iş başında, gümrah görmək arzusu ilə onun bir vaxtlar mənə söylədiyi sözlərini indi özünə ünvanlayıram: “Əzizimiz Camal müəllim, bəsdir bu qədər “dincəldiniz”, qovun hər cür xəstəliyi, rahatsızlığı, tezliklə sağalıb ayağa qalxın, “Xəzər” Sizi gözləyir”.

İsaxan İsaxanlı

Mənbə:

Хязяр-Хябяр (журнал), аулық дәрғи, № 282, сәһ.14-15, феврал 2010. Хязяр Университяси